

J E L E N K Ö R.

39. szám.

Pest szerda május 14diken.

1831.

Foglalat: Magyar és Erdélyország (május 6—7iki ülések. Erdélyi országgyűlési követek. Kinevezések. Fiumei levelezés. Felszólítás és jutalomtétel. Különféle). Ausztria (simmerugi 3—4ik verseny). Anglia Spring-Rice beszéde 's többek vitatásai az unio-fölbontatási indítványban april. 24—28ikán; egyveleg). Franciaország (a' négy udvar közti szövetség; Delique; követházi ülés april. 28—30ikán; Algier gyarmatosítása 's egyebek) Spanyolország (csatázások; Portugálba spanyol követ küldetik). Portugal (Almeida meghódol). Németország (Wirth szándékolt megszálltatása 's egyveleg). Bankrészevény.

MAGYAR- és ERDÉLYORSZÁG.

Pozsony. Május 6—7diken tartott orsz. üléseikben RRek elvégzék a' vásárbiróság-rul szóló 15ik cikknek még hátra volt szakaszain kívül, a' 16 's 17ik cikkelyeket is, mellyek elseje a' hatóságok között vagy ellen forgó határ- vagy más követelések pörbeli bíróságot, utóbbika pedig a' kir. kamara bírószkodása megszüntetését tárgyalja; a' 16ik cikk a' báni táblára is kiterjesztetvén.

Kolozsvár május 6. Kir. főhg. Ferdinand Ő Magassága ma reggel innen N.Szeben felé indult. — A' 26ikán megnyitandó országgyűlésre eddig követekül választották: alsó Fejér vmegye gróf Kemény József kincstári titoknok 's magy. tud. társasági I. tagot 's báró Kemény Dienest; Maros szék báró Kemény Pált 's Gál Józsefet; Kraszna vmegye báró Huszár Károlyt 's Kovács Istvánt; Kővár vidéke Katona Pált 's Pelei Farkast; Vizakna városa királybíró Szabó Józsefet és Szász Károlyt; M. Vásárhely kir. város Hajnal Józsefet 's Borosnyai Lászlót; Brassó vidéke Wenzel Józsefet és Trausch Józsefet; Besztercze vidéke Regius Jánost és Dinges Jánost.

Apostoli Királyunk Ő Fölsége april. 18ikáról a' m. kir. udv. Kancellariához intézett legfensőbb határozata szerint Horváth Pál csehi plebánust, Pongrácz József veszprémi püsp. seminariumbeli spiritualist, és Tomor János marczali plebánust a' veszprémi káptalanhoz tiszteletbeli kánonokokká méltóztatott kegyelmesen kinevezni.

Fiume april. 30. Kereskedésünk folyamatarul a' közelebb mult martziusra nézve sem panaszkodhatunk, mivel a' nagyheti hófuvaatok előtt a' Luiza-ut járható levén, Fiume 's Károlyváros közt a' fuvarosak szabadon jártak 's a' csendes tenger sem hátráltatá a' távol vagy közel kikötőkbeli érkezéseket. A' kihordott áruk értéke 107,583 fr. peng., a' behozottaké pedig 87,004 fra ment, 's így fokhelyünkön 194,587 pengő fr. vala forgásban, 's a' mérleg részünkre tettleg volt 20 ezer 579 pengő forintban. A' kivitt áruk közt

említendők a' hordódongák, rongy, deszkák, vászon, kukoricza, külföldi ló, tókehal, kender 's repce, — a' behozottak közt pedig: czukor, kávé, rizs, bőrárúk, kézművek, bor, olaj, timsó 's kukoricza. — Érkezett hajó terhelt 150, üres 67. Távozott terhelt 112, üres 136. — A' f. hónap 13ikán Velenzébül partvizünkre érkezett „Ürményi“ brigantin, a' horgonyvetés után néhány órával keletkezett 's hatalmasan dühödött éjszaki szél okozta veszélytől, csak néhány vakmerő matróz segedelme által menekvék meg. — Idönk kellemes, de a' sokáig tartó szárazsággal nő melegünk is, mellyet ha hűves esök nem frissitnek, félünk lehet a' tavalyi májusi rekkenő hőségkül.

Felszólítás és jutalomtétel.

A' mult 1833beli jun. 10ikén 20 aranyat tettem ki olly munka iratására, mellyből a' falusi tanítók lássák, mit kell tudniok; a' falusi tanulók pedig abban minden öket illető tanúságokat föllehessenek. A' dolgozni kívánó urakat akkor munkájoknak legfeljebb 1834-beli pesti szent józsef napi vásárra a' m. t. társaság titoknokához beküldésére kértem meg. Négy munka érkezett bé martz. 22ikéig, mellyet hirdetésem szerint határnapul lehetett venni, de egyik munkának ezek közül csak első ohajtásomat fejtegető része, azon kérés-sel, hogy adatnék idő, még a' második rész beküldésére is. — Martz. 26ikáig továbbá, mint a' m. t. társaság héti ülése napjáig még kettő érkezett. Minthogy pedig a' társaság nem egyenesen maga tette ki illy munkákra a' jutalmat, megkérdezett engemet a' később jött munkák el vagy nem fogadása iránt. Én örvendvén azon, hogy ez igen érdeklertes tárgyra nézve több dolgozó is találkozott, jelentem ezennel, hogy azon versenyírónak is, ki második részét későbbben kíváná beküldeni, dolgozása folytatását örömmel elfogadom, 's a' martz. 22ikén innen érkezett két dolgozatnak hasonlóképen vizsgálat alá vétetését ohajtom. De a' m. t. társaságnak hivatalosan velem közölt nyilatkozatása szerint igazságosnak találom, hogy ha egyiknek hos-

szabb idő engedtetik dolgozásra, azoknak is új határnap adassék, kik a kiszabott napra beküldhetés végett talán inkább sietvést dolgoztak 's most újabb általnézés végett kézirataikat még tán egyszer általnézni kívánnák. Kiterjesztem ennél fogva az e tárgyú kéziratoknak a m. t. társaság titoknokához e folyó 1834iki nov. 20ika estéjeig beküldhetését; olly végső kikötéssel azonban, hogy a' melly kézirat nov. 21iken érkeznék, az már ne fogadtassék el. Felteszek pedig olly munkára is, melly a' m. t. társaság által másod rangúnak ítéltetik, jutalmul ezennel 10 aranyat, melly hasonlóképen a' tisztelt társaság pénztárnokánál fog állani. Kimondhatlanul örvendek, hogy e' serkentésem rokon gondolkozásuakra talált, 's olly hazában élek, mellynek fiai a' nemzeti miveltség felderítésére teljes szívvvel neki melegedének. Csókán April. 30ikán 1834.

Puchói Marczibányi Lajos m. k.

Különféle. Kolozsvártól nem messze Egeres nevű faluban april. 22iken egy 116 esztendő öreg ember holt meg. Egész végig jól bírta magát, sőt tavaly egyik fijától, a' kinél lakott, megbántatván, az öreg másik fiához ment, 's azt magával híván el, együtt illően megfenyítették, azaz megverték a' tartozó tiszteletről megfélekedezett fiút. — Pozsony városában az idén is, mint másszor, a' himlőoltás elkezdődvén, ez alkalommal az arra kirendelt városi küldöttség a' fens. Főherczeg Nádorné különös kegyessége által jutott valódi és friss oltvány-anyaghoz. E' felett még azon igen szives kegyét is kitünteté, hogy saját legifjabb fijának, főhg. József Károly Ő Magasságának karjára, nem csak megengedni méltóztatott levételét a' himlőanyagnak, hanem azt saját magas jelenlétében 5 más gyermekbe is beoltatni; melly példát Festetics grófné Ő excija követvén saját leányára hasonlón hét más gyermekbe oltatá a' himlőanyagot.

AUSZTRIA.

IIIik futtatás a' simmeringi sikon május 3ikán ment végbe, 's tartott déli 12 óráig délutáni kettőig. Mindössze 5 verseny-futás volt. — 1. Fogadás 25 aranyban 2 mfre.

Futott Douglas ur vil. pej 5 eszt. lóva Old-Miss-Hop, teh. 106 fut., sárga test, kék sapka 2. — és Scraith Tamás ur v. p. 4 eszt. lóva Tündár, teh. 101 fut. zöld test vörös uj és sapka 1. (azaz nyertes).

2. 100 ar. billikom jutalom-verseny minden belföldi lóra; minden lóval 12 arany betétellel, visszahuzásért ennek harmada. E' betételből 25 arany a' második nyertesé, a' többi maradékban osztozik az elsővel. 4 eszt. lóra teh. 94 fut; 5 eszt. 101 fut; 6 eszt. 106

fnt; öregebbekre 109 fut; ménekre 2 $\frac{1}{2}$ fnttal több, félvérre 3 fnttal kevesebb. Gildroyra mint már nyertesre 2 fnttal több.

Futott Nádasdy Tamás gr. Yerthája, v. kék test, kék és feje uj, feje, sapka 5. — Ugyan az ő 4 eszt Child-Haroldja, 's ugyanazon szín 2. — Hunyady János gr. 5 eszt. Gildroy-ja, fek. test, rózsaszín uj 3. — Lichtenstein Venczel hg. 6 eszt. v. p. kanczája Rosaline, vörös test, vörös és feje uj, fek. sapka, mint nyertes 1. — Festetics Miklós gr. 4 eszt. pej kancz. Esmeralda, zöld test, vörös uj, fek. sapka 4. — Károlyi György gr. két lovát visszavonta.

3. 80 aranydíj, minden lóra. 2 mf.

Nyerte 4' 1" alatt Lichtenstein V. hg. 5 eszt. v. pej kancz. Christine, vörös test, vörös és feje uj, fekete sapka 1. — Kinsky Rudolf hg. sárga kancz. Lucy ellen, ennek terhe volt 106 1/2 fut, feje test, fej és vör. uj. 2.

4. Elegyverseny 3 eszt. belföldi lovakra, jut. 30 arany, fele bánat, pálya 1 mf.

Futott: Károlyi György gr. ménje Lionel, teher 90 fut, mint győztes 1. — Széchenyi István gr. v. pej ménje Ronda, teh. 90 fut. 2. — Nákó gr. nevezé Nádasdy gr. ménjét Sourwayert, teh. 88 fut. 3. — Nádasdy gr. v. pej kancz. Evelina 88 fut. 4. — Károlyi Lajos, Festetics Miklós, Nádasdy Tamás és Hunyady János grófok bánatot fizettek; Lichtenstein Aloiz hg. lovát nem nevezett.

5. Fogadás 50 ar. fele bánat, 1 mf. teh. 100 fut.

Futott Lichtenstein Aloiz hg. 5 eszt. sárga kanczája Sarah 2. és Eszterházy M. gr. 4 eszt. sárga ménje Cedric 1.

IVik lóverseny a' simmeringi sikon május 6ikán, kezdődött délelőtt 11 órakor.

1. Az ifjabb magyar király Ő Felsége által kegyelmesen ajándékozott arany billikom, értéke 150 arany; minden belföldi (azaz ausztriai birodalomban született) lóra; távolság: fél német mérföld, vagy is 2 $\frac{1}{2}$ angol mérföld és 92 bécsi öl. teher: 3 eszt. lóra 87 ft, 4 eszt. 103 ft, 5 eszt. 109 ft, 6 eszt. 113 ft, idős 115 ft. Kancza 2 fnttal kevesbet; belföldi kanczától ellett ló 4 fnttal kevesbet, és ugyan ennyivel visznek kevesbet mind azon 5 éves vagy idős lovak is, mellyek a' királyi billikomra lett bejelentetésök előtt még egy nyilvános versenyben sem vettek részt. 1. mai Társalkodónkat.

Festetics Miklós gr. 3 eszt. pej kanczája (első 's így nyertes). — Lichtenstein Al. hg. 5 eszt. sárga kanczája Sarah (második). — Hunyady József gr. 5 eszt. sárga ménje Gildroy (harmadik). Eszterházy Mihály gr. 4 eszt. sárga ménje Cedric (negyedik). — Károlyi György gr. 4 eszt. pej ménje, apja Lionel Lincoln (ötödik).

Nádasdy Tamás gr. 5 eszt. pej kanczája Fair Duchess is megindult, de a' pályán vissza maradt. Erdődy Kajetán gr. sötét pej kanczája Yerta. — Hunyady I. gr. sárga kanczája Marianne — Károlyi György gr. 4 eszt. pej kanczája, apja Lionel Lincoln — Széchenyi István gr. 3 eszt. pej ménje Ronda. — Harrach Ferencz gr. szürke kanczája My Lady — és Lichtenstein Ed. hg. sárga kanczája Cate visszahúztak.

2. A' simmeringi versenyválasztottság ostora; minden lóra, 1 ang. mf.; tétel 30 arany; 3 eszt. 68 ft, 4 eszt. 94 ft, 5 eszt. 101 ft, 6 eszt. 106 ft, idős 109 ft; mén 2 $\frac{1}{2}$ fnttal többet; minden telivér 5 fnttal többet; min-

den angol ló 11 $\frac{1}{2}$ fnttal többet; Angliában győztes ló 4 fnttal többet; belföldi mének v. kanczák ivadéka 4 fnttal kevesbet.

Lichtenstein V. hg. 6 eszt. világ. pej kanczája Rosalina egyedül járt körül, Nádasdy Tamás gr. kanczája Yerta visszahúzatván.

3. Ezüst kargyertyatartó, értéke 100 ar. minden, nem Britanniában született lóra; 3 ang. mf.; 3 eszt. 68 ft, 4 eszt. 94 ft, 5 eszt. 101 ft, idős 106 ft, mén 2 $\frac{1}{2}$ fnttal többet.

Hunyady József gr. kanczája Marianne (első 's így nyertes). — Harrach Fer. gr. kanczája My Lady (második). — Lichtenstein V. hg. 4 eszt. söt. pej ménje Fitz Orville (harmadik). — Sangusko László hg. 5 eszt. sz. m. Wachhab (negyedik).

4. Elegyverseny, 3 eszt. lovakra; 20 ar. mindenik.

Széchenyi Istv. gr. 3 eszt. pej m. Ronda egyedül járt körül. — Nádasdy Tam. gr. kancz. Caroline, Harrach Fer. gr. kancz. Fay visszahúzatván, és Lichtenstein Fer. és Al hercegek, Eszterházy M., Hunyady Józ. Batthyáni Kázmér és Károlyi György grófok bánatot fizetvén.

5. Arany emlékpénz és 32 arany.

Eszterházy M. gr. kancz. Victorine (első). — Festeles Miklós gr. kancz. Esmeralda (második). — Nádasdy Tam. gr. m. Child Harold visszahúzatott.

Az idő különösen kedvező volt. Az ifjabb magyar király Ő Felségén kívül jelen voltak, még Ferencz 's Lajos fens. főh.gek, Lukkai és Vasa kir. hgek, és számos egyéb uraság.

A N G L I A.

Spring-Rice apr. 24ki beszédének az unio-felbontás ellen legérdekesebb imé' végszava: Azon hazafiak nagy nevére, kik nincsenek többé, nevekre, mellyek nagyobbak, mintsem monarcha oszthat, azon magas holtak szellemére, kik Irland történeteinek dísz szerzőnek, a' népet támogatva 's az önkényt, akárhol találkozott is az, leküzdve, kényszeritem az urakat: tekintsenek ez alkalommal magasb nagyobb érdekekre, mint megbizójik véleményére. Nefelejtsék el, hogy kötelességek lélekisméretes teljesítése tetemesb jutalmat érdemel, mint az ország parlamentjében tagul maradás. Bár ne felejténé Irland, hogy angol parlament szabadítá fel a' katolikusokat! 's a' t. Leültöm előtt azonban bátor vagyok néhány szót felhozni, mellyek végtelenül jobbak, mind annál, a' mit én feltalálni képes lennék. Grattan Henrik vég hagyományai azok hazájára nézve, 's nem sokkal halála után e' házban olvastattak fel, mint öröksége e' nagy férfinak 's nagynak azért, mivel olly kitűnt jóságú volt. (Zajos tetszés) Utolsó tanácsát foglalják azok magokban, mellyet honfitársinak nyújtott. — Szavai ezek valának: „Tanácslom szívemből, hogy a' két ország sohase váljék el. (hosszan tartó tetszés)

's Irland soha más kapcsolatot Anglián kívül ne keressen.“ (Ismétlett kettős tetszés) Tegyük fel, hogy az unio felbontatik, ki lesz kába hinni, hogy az összeköttetést Angliával csak 1 évig is fen lehessen tartani fegyveres erő nélkül? E' próbát, melly Skótzsiában nem sült el, és semmi kormány-elvvel sem fér össze, hihetni e' jőzan értelemmel Irlandban létesülhetendőnek? Töröljék el az uniót, 's rövid időre Angliával az egész összeköttetés felbomlik. Ha ez megtörtént, rá vad democratái republica következik, (nagy tetszés, 's mozgás) igen, azon vad democratái republica, melly a' statusban a' pártokat jótétnek nézi, én pedig constitutionalis monarchia hű jobbágya legországosabb csapásnak tartom. Az unio-felbontás csak ürügy, elválás a' való czél. (A' tetszés közepett ezt dörgi O'Connell: nem!) Nem? Mire czélzottak tehát azon beszéd előszavai, mellyet tegnap este hallánk? Mire az az Amerika példájára utalás? Mire a' Bolívarra pillongás? Hát a' tisztos gentleman ezen szavai mit jelentének: „Az atlanti Ozeánhoz közelíték, 's érzem a' frisitő szellőt, melly a' szabadság országából átlengedez.“ Mit akart e' szókkal? Botanybay felszabadított gonosztevőji bírnak saját parlamenttel, — nekünk nincsen, pedig nyolcz millió vagyunk! Nyugot-indiai rabhajtsárinak, 's Newfoundland halálszínak van saját honi törvényhozásuk, — nekünk nincsen, pedig nyolcz millió vagyunk! Éjszakamerika egyesült statusai, Irland nyugoti határ-lakosi (halljuk! halljuk!) lerázták a' britt jármot, 's karddal szereztek magoknak szabadságot, — ők három millió voltak, — mi nyolcz millió vagyunk!“ (Iszonyu zaj és halljuk! halljuk!) 'S még egyszer kérdem, mit érzett a' tisztos és tudós gentleman néhány nap előtt az irlandi néphez bocsátott nyilvános levelében a' democratái szabadság szellemére hivatkozás alatt? (Ezen 's következő szóknál a' tetszés olly kábitó volt, hogy a' karzatokon számos kifejezést hallani sem lehet). Én Grattan szavaival végzek: „legközelebb tanácsom, hogy az irlandi nép democratái kormányra ne törekedjék. Nem hozzá; nem neki való. Nem akarok mocskot ejteni saját hazámon; de kérdem a' házat: ha ismervén az Irlandban divatozó pártoskodást, képes volna é azon ország népét önkényre — használjam é e' kifejezést? — a' honi törvényhozás önkényére bizni? Nem szülné é polgárlaborut a' visszas vélemények összeütkezésé? Azt hiszi e' néhány tisztos Gentleman, hogy mivel ők Irland egyes részeiben bizonyos ha-

talommal birnak, Irland egyéb részeit is hódolásra voluának képesek kénytetni? (Hangos tetszés azon irlandi tagok résziről, kik az unio felbontását ellenzik). A' harez csak hamar elkezdődnek; 's nem könnyen jutna végre. Egy azonban bizonyos lenne: t. i. a' kábaságon kezdett munkát gonosztét koronázna. "E' szavak után a' szónok felirást hozott a' királyhoz javaslatba, mellyben ünnepélyesen mondjanak ellen minden unio-felbontásnak azon pótlékkal, hogy a' ház egész figyelmét az irlandi panaszok eltávolítására fordítsa, 's annak jóllétét, mennyire csak tőle telik, előmozdítsa. — Londonban középponti biztossága azon kézműves egyesületnek, melly 21én a' híres búcsut járta 24én gyűlést tartott, mellyben elvégeztetett, hogy azon kérelem mellyet Melbourne elfogadni nem akart, neki többé ne nyujtassék be, hanem olly férfi által, ki szabad bejárata az udvarnál legközelebbi udvarlaskor egyenesen a' király elibe terjesztessék. — Midőn april 18án az alsóházban a' Bathrend vétezeiről vala szó, 's Hume ur arról panaszkodnék, hogy a' britt rendek csupán katonaiak, 's hogy nincs tudományos rend Angliában mint Porosz és Franciaországban, viszonzá Sir R. Peel: a' tudományos rend teljességgel szükségtelen, mert a' tudomány maga is jelesség, melly magában nemesit; — — mit a' katonai tettekről nem mindig mondhatni.

Az alsóházban april 24én az unio-felbontás ügyében Tennant ur szóla első Spring-Rice ur indítványát hoszu beszédben támogatva, azt akarván megmutatni, hogy Irland kereskedése, míg saját parlamentje volt, lépcsőrül lépcsőre alább szállott, 's végre is 1792, 3, 6 's 8ban a' polgárháboru kitöréseit nem gátolhatta meg. „Az vala, ugymond, Irland szerencséje, vagy pedig szerencsétlensége? — itt nyomozni nem szándékom — hogy ollyan helyzetbe jöve, melly őt Angliával természetesen egybeköti. Ha a' természet az atlanti Oczeán közepére tette volna valahová messze az europai statusoktól, saját segédforrásiban megnyughatnék. Minthogy azonban fontossága más országokra nézve csekély, míg helyzeténél fogva számtalan kapocs köti őt Angliához, a' természet maga Anglia sorsához és szerencséjéhez kötötte azt. Nem gerjed é magában a' tisztos és tudós tagban (O'Connellben) némi büszke érzés, ha visszagondol, hogy két év előtt hatalmas talentumával a' britt constitutio helyre állítására ő is közsegéd lehetne, 's azon visszaélések megszüntetésére, mellyek a' parlamentbe csuszak? Sohasem támadt e azon

gondolat benne, hogy ez olly diadal volt, mellyet mint irlandi parliament tagja soha sem vala ünnepelhetendő. Az unio által az irlandi képviselők befolyása országukhatárin túl tagult, az egész emberi nem jogai védelmezőjévé lön, 's dolgozhatik ama' nagy munkán, t. i. a' szabadság uralkodásának félvilágról félvilágra terjesztetésén. Részemről én legbüszkébb kitüntetésnek tartandom mindenkor, hogy ez utolsó tizenkét hónap alatt képes voltam szavazatommal elősegíteni azt, hogy az emberiségre áradó jobsors jótétei India széleitől fogvást az atlanti Oczeán legmesszibb partjaiig terjesztessenek ki, hinduszok az országukat sarczoló monopoliumtól szabadíttassanak meg, egyszersmind a' negerek lánczai oldassanak fel. Ezek olly diadalok, mellyek messze tulhatnak a' helybeli törvényhozás határin; ezek diadal-szobrok (trophaeon) mellyre egy irlandi parliament legszédelgőbb dicsvágya sem pillant-hat; ezek olly tiszteletek, mellyeknél fogvást az irlandi ama' büszke önértéshez, hogy ő a' zöld Erin fija, még azon dicsőséget is csatolhatja, hogy ő is britt. Ezekután azt ügyekezett megmutatni, hogy a' két ország egybeköttetése szükséges és jótékony. — Utána O'Conor ur felelt, nyilványítván, hogy ő az unio-felbontás mellett él hal, Anglia Irlanddal mindig rosszul bánt, a' britt az irlandit mindig ki csufolta. Azon egész rendszernél fogva, mellyet Anglia Irland iránt követ, t. i. az adó-felosztás, a' nagy telekbirtokosak távolléte, a' protestantismus természetlen tulnyomósága, 's a' t. következésiben Irland gabonáját tömegstül Angliába szállítja, míg a' nép fele otthon éhen hal. Az ország bár egyik a' legtermékenyebb 's legszebbek közül e' földön — félig művelve, félig sivatagon 's a' t. Utána Littleton ur irlandi statutitoknak kivált azon károkat ügyekezett előszámlálói, mellyek az unio-felbontásból eredhetnének. Független britt és irlandi parliament közt a' londoni Westminsterben 's a' dublini College-green-ben mind egyik országnak mint sajátjának javáról gondoskodván, mikép lehetne a' Londonban lakó király egyenlően igazságos mind a' kettő iránt? — Barron ur O'Connell érzelmében szólott, továbbá azzal támogatván azt, hogy az unio-felbontás után sem remélhetni a' katholicismusnak országosabb tekintetre jutásától, mert a' király ugy is protestans 's a' t. irlandi peerek többsége is ugyanaz.

Az alsóházban apr. 25ikén Ruthven 's Grattan az unio-felbontás mellett és Standford ellene szólván következett Lambert ur 's

O'Conn
söt gún
azon ál
hozó te
Irland
nának.
is az a
elmellő
Ugy v
nyilván
veszte
király
de fac
melly
nak, l
gyez
ségek
akar l
angol
ke-lá
háboru
semmi
gátol
melly
irland
nem b
jussal
matí
gal:
na ez
szén
mal i
nem!
nem
parli
tinek
mint
tomá
zósá
Irlan
„a' f
sebb
tárg
moly
meg
röl
meg
libb
vér
kez
lian
lősz
ang
kor

O'Connell ellen intézett több szemrehányás sőt gúnyolgas után imígy szólt: Czáfolthatlan azon állítás, hogy ha két független törvényhozó test állana fön, egy t. i. Angliában másik Irlandban, azok egymással versenyeni fogának. Azt mondják talán erre, hogy az előtt is az angol 's irlandi parlament közt szintugy elmellőztetett a' viszátkodás 's összeütközés. Ugy van, elmellőztetett, de mikép? a' legnagyobb, legdurvább, legundokabb megvesztegetés által. Tegyük, hogy az angol király, ki az új systema szerint Irlandnak is de facto királya, szükségesnek látja, valamely külhatalomnak p. o. Franciaország-nak, hadat üzeni. Az angol parlament megegyez a' háborúban 's megadja a' kívánt költségeket. Az irlandi parlament ellenben nem akar háborút 's azért a' pénzt megtagadja. Az angol nép e' szerint hadi, az irlandi nép béke-lábon áll, 's a' két ország királya félig háborút folytat, félig békében él; 's ime nincs semmi mód, a' parlamentek összeütközését gátolni, nincs egyéb mód, hanem hogy valamelyik a' másiknak alávesse magát. Ha az irlandi parlament volna kénytelen engedni 's nem birna ön-adóját intéző (Selbstbesteurung) jussal, nem birna az ő kereskedési, gyarmati 's kül politikájára nézve ellenőrségi joggal: szeretném tudni, miféle parlament volna ez? Az irlandi parlamentnek vagy egészen függetlennek kellene lennie 's elég erősnek a' britt parlament akaratjának hatalommal is ellenállni (sok irlandi követtag kiáltja: nem! nem!) — Jó tehát, ő ezen akaratnak nem állhatna ellen. Mi volna tehát akkor illy parlament? nem egyéb, mint Anglia végzetinek 's edictuminak lajstromzója, nem egyéb, mint egy, pór politikát koholó, gyártó kis tartomány-gyűlés. — Egy nem-e i törvényhozóság! Valóban! 'S ez é mind az, mi által Irland „nagy, dicső és szabad“ fogna lenni? „a' föld legszebb virága, a' tenger legnemesebb gyöngye?“ (Nagy kacaj). Ám de ezen tárgy sokkal fontosabb, hogy sem azt komoly figyelmünkre ne méltassuk. Engedjük meg egy pillanatig azt, hogy kötelességről felejtkezett ministerek a' tett indítványba megegyeznének 's — a' mi még rendkívül libb volna — hogy a' végrehajtásnál egy csöpp vér sem entatnék, valljon mi lenne a' következmény? Ha egyszer az unio-ellenes parlament Dublinban összeülne, mit fogna lege-lőször is határozni? tilalom-vámokat minden angol czikkelyre (halljuk! halljuk!), 's ekkor kétségkívül a' britt parlament is legnyo-

masztóbb vámokat róna minden irlandi föld-termésre. Azt mondják majd, hogy akkor az irlandi nép maga fogja gabonáját elfogyasztani. (Halljuk! halljuk! az irlandi követtagok részéről). Ugy van, az irlandi nép el fogja azt fogyasztani, de ki fogja megfizetni? (kaczaj) John Bull (angol köznép) Európa egyéb piacziról fogja magát ellátni gabonával, 's én csak-nem félek, hogy igen nehéz leendne az irlandi haszonbérloket 's mezei gazdákat arra birni, hogy földjeiket műveljék, vetésiket nagyra növezzék 's barmaikat táplálják, csupán kedviért e' választott mondásnak: „nagy, dicső és szabad“ kedveért 's a' t. — Lambert után Shiel fordítá hatalmas szózatát O'Connell indítványa támogatására 's utána Peel ostromlá az indítványt, noha már éjjel után volt az idő. 'S ámbár 4 éjjel egymás után szakadatlanul folyt a' vitatkozás, még is mindegyre újabb 's meg-meglepőbb szempontok fejlődének ki.

Shielnek Irland nyomoru állapotját hiven és szívrendítőleg tükrözött beszéde után O'Connell indítványa mellett buzogtak apríl 28-ikán Callaghan, Finn, O'Connor, Ronayne, Baldwin, mind irlandi képviselő; Sping-Rice véleményét pedig pártolák Perrin, Bateson, Lefroy, C. Fergusson, Torrens, Hussey Vivian 's Pryme 's az egész követház tikkadtnak látszott már az annyi éjjel tartott vitáskodástól; apríl. 29-kén csakugyan végre is jutott a' hosszadalmas vita 's O'Connellnek az unio-felbontást illető indítványa 523 > 38-ellen megbukott. Szintazon nap gr. Grey felírást javaslott a' felsőház nevében egy értelműleg az alsóház szavazatával intéztetni a' királyhoz az unio-felbontás ellen 's a' lordkanczellár (Brougham) is pártolá ez indítványt nyomos beszéddel.

Manchesterben igen lázasztó lapokat raggattak fel a' főtezak sarkaira. A' hatóság mindent elkövetett, hogy a' netalán készülő lázadást elnyomhassa. — Midőn a' foglyok ki hozatának a' börtön udvarába, hogy a' tanukkal szembe állitassanak, ezt kiáltozák a' foglyok a' tanúk felé: Hóhérhoz velök! Semmi! majd eljö még a' mi időnk is, majd megfizetünk még nekik!

FRANCZIAORSZÁG.

Az apr. 25-ikén Párisba érkezett londoni hírlapok 's privát levelek csaknem öszvesen amaz új szövetségről szólnak, mellyre Franciaország 's Anglia, Spanyolország 's Portugália, a' felszigeten uralkodó harez megszüntetése végett egymással léptek 's majd mindegyik levél más más következményeket húz.

Néhány nap óta köz beszéd: hogy Anglia se-
reget küldend Portugálba, és Franciaország
a' spanyol éjszaki tartományokat fogja meg-
rakni, a' portugáli határra pedig spanyol se-
regek lépnek. Amyi igaz, hogy a' londoni
's párisi diplomaták közt angol-francia bea-
vatkozás kérdése forga fen; de úgy látszik:
hogy azon becsfétés, melly e' két nemzet
közt folyvást fen áll, e' rendszabást elfogad-
ni nem engedé. Azonban, mint most halljuk,
el van közösen határozva, hogy Franciaor-
szág uj serget küldjön a' spanyol határszé-
lekre, Anglia pedig flottáját, melly a' portu-
gáli partoknál czikáz, erősítse meg; mindaz-
által se egyik se másik e' két hatalmasság
közül tetteleg nem avatkozik be. Reménylik,
hogy a' spanyol sergek segéd munkálata elég
leend d. Miguelt azonnal Portugálból kiűzni.
A' párisi, londoni 's madriti udvarok azután
kényszerítni fogják d. Pedrot: hegy ő is ha-
sonlag távozzék el a' portugáli földről 's a'
thronust engedje leányának által. A' francia
kormányhoz — mondják — kurir érkezett, ki
Talleyrand hgtól a' félsziget ügyében Lon-
donban elkezdett alkudozások iránt hivatalos
írományokat hozza. Az éjszaki udvarok követ-
jei Londonba vonakodtak, — ezen conferen-
tziában részt venni. — A' Moniteur szerint
Lobau marsal ujjolag a' Seine megyei nemzeti
őrség fő parancsnokává nevezetett. — De Lig-
ne hg. a' köznép által Brüsszelben elkövetett
vad rombolások következésiben meghagyá,
hogy minden birtoka Belgiumban mint szinte
brüsseli palotája is adassék el. A' hg. Német-
országban szándékozik megtelepedni. Még ti-
zenegy más főrendü belga ház is követendi pél-
dáját. — A' követházban apr. 28ikán a' hadi
költség azon czikkelye, melly az algieri
őrizetet 's Afrika gyarmatosítását
illeti, került napi rendre. Sade ur, ki már
egy év előtt azon szempontját terjeszté elő,
hogy Algier elfoglalva tartása Franciaország-
nak káros inkább mint hasznos, ismétlé ez
állítását. Ő pontos számolások által ügyeke-
zett megmutatni, hogy az őrségi költségek
évenként 40 millio francra terjednek. A' gyar-
mat jövedelmei alig tesznek 1,600,000 fran-
cot. Az afrikai biztosság javaslatba hozá u-
gyan, hogy a' kiadások 27 millióra szorítas-
sanak; de mi módon? a' hadseregnek 21,000
főre leszállítatása által. Sade ur nem igen
kedvezőleg rajzoló e' birtok termékenységét.
Az európai termékek, mellyeket Algierba
szándékoztak meghonosítani, ott mind elsor-
vadtak. E' tüzes égöv alatt az európai mun-

kások igen hamar oda lankadnak; a' belföld
szülöttire nem számolhatni, mivel közöttük 's
a' francziák közt a' közösülésnek egyetlen
eleme sincs 's egybeolvadásra leggyöngébb
remény sem biztat. A' gyarmatlakosokat csak
úgy védelmezhetni, ha őket katonai őrsze-
mek szakadatlan láncza környezi, 's ezek min-
dennap készek csapatos viadalokra. Vesze-
delmes és káros, Franciaországot évenként
40 millio franknyi segedelempénztől megfosz-
tani; nagy tanuságul szolgálhat az aegyptusi
expeditio, melly szintugy tulságos kaland-
járás volt 's Franciaországot legjobb sere-
gétől 's legjelesb vezéritől fosztá meg. Ő (Sa-
de) nem lát Franciaországra nézve legki-
sebb szégyent 's gyalázatot abban, ha Algier-
ről lemond. — Piscatory ur azt hiszi, hogy
e' jelen pillanatban nem annyira gyarmatosi-
tás, mint megtartásról van szó: a' gyarmato-
sításra legjobb, legalkalmasb módot csak a'
jövő idő fogja megadhatni. Algiernál ugyan
a' gyarmatosításnak számos akadályja van, de
a' határ termékeny; a' belföld szülöttéit nem
lehetetlen megnyerni 's az éghajlat is egész-
séges; 's ha sok a' beteg, ennek oka a' kör-
házak rossz igazgatásában fekszik. A' szónok
úgy vélekedett, hogy jobb igazgatás és rend-
örködés által a' kiadásokat kevesbíthetni 's
a' foglalás hasznait is kifejlészthetni.

A' Constitutionnel sajnálkozik, hogy Pá-
risban a' csendzavarás 's erőszakoskodásnak
bizonyos eleme uralkodik, mellyet eddig se
törvény se kormány nem méltattak komoly fi-
gyelmökre. Ez ama' 12—15 eszt. gyerkő-
czék hada, melly Gamin név alatt ismeretes.
E' fajnak nem láták se az 1789iki revolutio
idejében se Napoleon alatt nyomát. Az már
több év óta minden politikai mozgásnál hatal-
mas részt vön; a' juliusi napokban csudála-
tos 's csaknem megfoghatlan bátorságnak adá
jeleit; a' st. Germain l'Auxerrois-i egyház 's
érseki palota leromboltakor a' pusztítók szár-
nyán állott; az 1832iki jun. 5 's 6ik napján
's az aprilisi utolsó zavarokban olly hidegvé-
rűséget, elszánást, 's élet-megvetést bizo-
nyíta, melly a' lelket álmélködésre készíti.
Most — mond tovább a' Constitutionnel — igen
igen szükséges e' fegyveres csendzavarók
kora-érettségü nemzetségét a' nyilvános mor-
al 's törvénytisztelés alapjaira visszavezetni,
ha különben el akarjuk kerülni, hogy abból
egy fékezhetlen csapat, a' pártoknak fegy-
veres serge, az erkölcsi 's politikai romlott-
ságnak egy olly eleme növekedjék, melly a'
népet folyvásti ingerültségben igyekszik tar-

tani. A' dolgok illy állapotja komoly figyelmet kíván, 's a' kormánynak egyik fő gondja legyen, a' népnek e' mirigyos részét munkára 's rendre szorítani; ugyanazért e' ficzkóknak morális nevelést kellene nyerniök; nem elég pedig őket csak írásra 's olvasásra tanítani, de szükséges, hogy az ember 's polgár kötelességét is megismérjék. Illy nevelés nem csak az al osztályok gyermekének, hanem minden rendű ifjuságnak szükséges, ha különben egy szabadságra érdemes, ép vérű, erős népet akarunk nevelni 's képezni.

Ápril. 29ikén Larochevoucauld Sade véleményét pártolta, Delaborde ur pedig Algier gyarmatosítását, 's Napoleon aegyptusi expedícióját dicső pályája legszebb, leghasznosabb 's legnagyobb tettének mutatá meg Franciaországra nézve. Ugyan ezt Ali basa tanupéldájával is támogató. — A' pairkamara mint törvényszék ápril. 30iki titkos ülésében azt határozta, hogy mivel a' lyoni 's párisi utóbbi zendülések, a' Grenoble, Marseille, Arbois, Chalons sur Saone, Clermont-Ferrand, St. Etienne, 's Espinal városok 's illetőleg helységekbeli majd egykorulag kitört lázadásokkal kapcsolat 's összefüggésben vannak, az ezen rendzavaró tetteket illető pörök 's irományok, akár el vannak már végképen intézve, akár nem, rögtön a' pairkamarához küldessenek, hogy itt a' körülményekhez képest meg lehessen állapítani: ha pairtörvényszék előtt folyjanak é azok, vagy pedig ennek megbízásából a' helybeli bírósághoz küldessenek é vissza? ha talán függöben levén bővebb nyomozások kívántatnának.

A' lyoni áldozatok javára minden személy-különség nélkül tett aláírások 80 ezer frankra mentek. — Leont gr. Napoleon természetes fiát, szembeötlő hasonlatú a' császárhoz, a' st. denisi nemzeti ör-osztály fejévé 's parancsnokává tette, ki is a' mostani kormány 's rendhez szító beszédet tartott hozzája. — A' fagy Bordeaux vidékén tönkre tette a' szőlőket.

A' király maj. 1sőjén mint névnapján elfogadá a' ministerek, marsalok, polgári 's katonai hatóságok, a' két kamara 's a' diplomatái test szerencse-kívánatit; ezen utóbbinak nevében gróf Pozzo di Borgo tarta beszédet a' királyhoz.

SPANYOLORSZÁG.

Ápril 19kén az udv. ujság némelly apróbb győzödelmekről tesz jelentést, mellyeket a' kir. seregek Mancha tartományban a' carlosia-

kon névszerint El-Locho guerilla csapatin nyertek volna, de a' többi sereg újabb munkálattól nem is emlékeznek. Pár nappal később a' navarrai carlosi hadnál kiadott napi hirádból kitetszik, hogy Quesada e' haddal történt legközelebbi ütközetét elveszté, 's kénytelen volt megfutamodni. Így szól a' híradás: „V. d. Carlos táborá Navarrában. Gen. Zumalacarreguy Navarra 's Guipuzcoa főparancsnoka ápril 22-kén estve, a' kevély Quesada seregét, mellyet e' lázadó személyesen vezérle, megveré 's gyalázatos futamodásra kényszeríté, miután 200at a' csatatéren halva hagyott, 120at pedig fogolykép veszte. Ez utóbbiak közt volt egy ezredes O'Donnell 's több más tiszt, kik igazságos visszatorként, a' királynéiak által foglyaikon elkövetni szokott bánásmód miatt, nyomban meg is lövettek. Nevezetes a' zsákmány is, melly a' győztes had hatalmába került.“ Más hírlapok e' zsákmány közt említik Quesadának minden pogyászát 's három álgut is. Quesada, mint mondják, ez ütközetből Pamplonába vonult vissza. — Tarragona vár (Cataloniában) egy összeesküvésnél fogva kevésben mult, hogy közelébb a' carlosiak kezére nem juta. Maga a' vár-parancsnok fő részese volt a' szándéklatnak. Carnicernek, ki már 1500—2000 főnyi fegyverest gyűjte magához, kell vala beütni a' tartományba, 's itt az őt készen váró 2000 helybeli támadóval egyesülnie 's úgy a' vár felé nyomulnia, mellynek kapuit tárva lelte volna. Szerencsére Llauder a' szándékot kinyomozá, 's a' várparancsnokot agyon lövetvén, az egész tervet füstbe dönté. A' már közelgő Carnicer ellen pedig sergeket gyűjte, 's Mayals mellett elibe húzódván őt véletlenül megrohaná 's egész táborát tönkre veré; 300nál több veszté életét 's köztük néhány tiszt, és sok szerzetes barát. A' szétvert csapat-részek az Ebrón törekedtek átkelni, de mindenütt föltartóztattak 's kevés híján fogságra kerültek, valamennyi igen nyomorék állapotban 's nem kevesen minden gunya nélkül. Carnicer maga 's vele mintegy 100 lovas a' kis Segre folyamon vergődött át 's ez által szabadult meg üldözőitől.

Ápril 23kán az udvari ujság hivatalosan jelenti: hogy O Főlsége a' regens-királyné, miután d. Maria ő leghivebb Főlsége küldött rendkívüli követét 's fölhatalmazott ministerét közelébb hivatalosan elfogadta, viszont a' spanyol udvar részéről a' lissaboni udvarhoz rendkívüli követül 's fölhatalmazott ministerül Evaristo Perez de Castro urat haladéktalan küldi.

PORTUGÁLIA.

A Journal des Debats szerint april. 28án estve vette telegraph által híret a francia kormány Almeida határi erőség bevételenek d. Maria sergei által. A város lakosi már Rodil spanyol serege közeledtekor készeknek nyilatkoznak d. Maria részére állani, 's 18kán a' constitúiói zászló a' várfokra ki is tüzetek. Ekép most már Portugália nevezetesb várai jobbara mind d. Mariának hódolnak, 's Minho tartomány elfoglaltával a' két fél uodalma közt a' Tameza folyó huz határt. Minho tartomány népe egész Portugálban leghadakozóbb 's negyed részét teszi az ország népségének. Egyébiránt a' Tamezán tul is éledni kezd a' constitúio ügye 's terjeszteni árját Tras-os-Montes és Beira-baixaban is. Leginkább három körülmény látszik a' királyné ügyének ez újabb nevezetes fordulását előmozdítani: a' lakosak szellemi tikkadalma, — a' beavatkozott spanyol segedelem 's végre némelly hatalmas nemzetségek 's névszerint a' Silveira hadnak d. Migueltől legújabbán történt elpártolása, 's ezen okok aligha majd nem sokára egészen végére is juttatják a' harcztot. Rosa general is, előbb d. Miguelnek egyik legtüzesb párthive, Santaremből Lissabonba átszökött.

NÉMETORSZÁG.

A' Rajna-bajor nevű hirlap szerint april. 28ról: „Wirth dr. erőszakos megszabadításáról számos tudósítás érkezett Zweibrückenből. April. 22ikén t. i. estve 11 órakor viteték Wirth dr. egy kocsiban Neumann rendőrhadnagy 's egy general által kísértetve Kaiserslauternbe, hogy ott két éves fogságát töltsse ki. E' titkot alkalmasint valamelly szolgáló kibeszélte, mert a' mint a' kocsi éjjel után 1 órakor Homburgon innen Bruchhofhoz ért, egyszerre felugrik egy személy hátulról a' bakra, egy pisztolyt durrant a' kocsiba, melly Wirth drt háthban találja, de mivel a' golyó a' kocsidesztkán keresztül erejét veszté, csak kék foltot sujtott rajta. Erre azt mondja Wirth dr. Neumann urhoz: „E' golyó hadnagy urnak volt szánva!“ Alig esett a' lövés, bizonyos Kurz nevű szökevény theologus a' lókantárjának rohant, 's a' fékszár sebes elcsavarása által a' kocsit fel akará dönteni, de a' mi nem sült el neki, mert Neumann rögtön kipattant a' kocsiból 's kardjával karon vágta. Azon perczen szökött le a' kocsiról az osztálynok g. is a' beteges Wirth drt. azzal fenyegetvén,

hogy ha veszteg nem marad a' kocsiban, tönkre lovi. Erre a' 2 rendőrtisztre mintegy 16 támadó puskát süt, Neumann jobb karján sebet kap, 's a' brigádás gen. csákóját 2; köpenyegét 5 golyó lyuggatja keresztül, egy kocsiló pedig sebet kapva zuhan le. Neumann bal-kézbe fogja kardját, oldalba döfi a' theologust 's fején sujtja, 's így e' két bátor elszánt küzdése futásra kényti a' támadókat. A' megszabadultak egy lovon folytaták útjokat tovább, azonban a' szomszéd hegyről lebozsátkozván ismét puskalövéssekkel üdvözlék újra őket, mellyek ugyan sértetlen suhantak el mellettök, de mivel megmaradtott egyetlen lovuk egy lövés által megsodortatván ijedtében ragadva vitte őket le a' hegyről, a' támadók utól nem érheték őket. Az utonállók Wirthet akarák megszabadítani 's egy már kész kocsin a' rajna-bajor határon túl biztos menekőkre szállítani. — Frankfurtban egy csoport rossz szándéku a' rabokat máj. 3ika éjjel ki akará szabadítani 's fegyverre is került a' dolog, 5 a' támadók közül elesett, többen sebet kaptak ezek 's a' rabok közül is, 's csak egy szökhett meg. — A' müncheni hirlap szerint az angol 's francia követeken kívül a' többi mind parancsot kapott udvarától, hogy Bernt hagyják el.

Münchenből apr. 27ikéről írják: hogy ott a' lakosoknak majd nem fele nábahurutban (Grippe) sínyledez. — A' bajor korona hg. máj. közepe táján Berlinbe, 's innét a' porosz korona hg. társaságában sz. Pétervába fog utazni. — Magányos tudósítások Görögországból jelentik, hogy nem sokára Otto királynak eljegyeztetése iránt Miklós czár éltésb leányával, ki most 14 esztendő, Pétervárott alkudozások kezdődnek. — Speyerből apr. 29ről költ levél szerint ugyanott elfogattak 9 személyt, kik mint mondatik, részesei azon társaságnak, melly Wirth doctort a' fogságból kiszabadítani törekvék. Ők nagyobb részint, mennyire eddig kitudni leheté, a' főbb osztályhoz tartoznak; többnyire fiatal emberek Zweibrückenből 's a' szomszéd vidékről. Minden, a' mi eddig hiteles forrásból tudomásra jött, bizonyítja, hogy dr. Wirth illy uton általjában nem akará szabadságát visszanyerni 's hogy a' támadók eltávoztak, miután tervöket illy módon meghiúsodni vagy füstbe menni láták.

Bank-részvény máj. 10ikén. 1266.

Szerkezteti Helmezy. Nyomtatja Landerer.

40. SZ.

Foglalt
(S)
bes
sch
(ap
szu

Po

mind a
már ism
vitatás
rendi ü
készítv
neveze
orsz. ü
átküldö
már eg
kölesön
másat:
netben
azon l
javaslá
nézve l
óvást t
visszaü
egyeze
partolj
vagy l
kik e'
névnap
net-jav
kir. le
hoz ut
melly
üzenet
a' törv
szerint

F
ter gr
neti le
rentiai
vánság
tani é
megel
tóság
F
rozata
mara t
kam.
kineve
zsást
Pester